

**Συνέδριο «Ενέργεια και Περιβάλλον»
Money Show, Θεσσαλονίκη 30-11-2007**

Κλιματικές Αλλαγές
Παγκόσμιο πρόβλημα

Λ. Γούτα

**Χημικός Μηχανικός
Σύμβουλος σε θέματα Ενέργειας, Περιβάλλοντος
και Ανάπτυξης**

Το μέγεθος του προβλήματος- Μερικά στοιχεία

Καύσωνας στην Αρκτική : το θερμότερο καλοκαίρι όλων των εποχών

- 22°C, επί 12 ημέρες : ρεκόρ όλων των εποχών (νήσος Μελβίλ, με μέση T τον μήνα Ιούλιο τους 5°C)
- Μείωση της επιφάνειας των πάγων κατά 40% σε σχέση με το 1979 που άρχισαν οι μετρήσεις
- Για πρώτη φορά πέρασμα ιστιοπλοϊκού από Νέα Σκοτία προς Αλάσκα – Αποκάλυψη νησιών
- Μείωση ποσοστού μεγάλων βιώσιμων πάγων ηλικίας τουλάχιστον 10 ετών: 2% από 80% την άνοιξη του 1987. Πιθανή εξαφάνισή τους μέχρι το 2040.

Το μέγεθος του προβλήματος- Μερικά στοιχεία

Ελλάδα : 2007 το δεύτερο ξηρότερο έτος των 100 χρόνων

Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών

Το καλοκαίρι του 2007 στην Ελλάδα: Ρεκόρ θερμοκρασιών όλων των εποχών

Μέγιστη θερμοκρασία	44,8 °C
Μέση μέγιστη θερμοκρασία καλοκαιριού	34,9 °C
Μέση ελάχιστη θερμοκρασία καλοκαιριού	24,4 °C
Ημέρες με T>37 °C	26
Ημέρες με T>40 °C	8

...και τα ρεκόρ του χειμώνα του 2007 στην Ελλάδα :

ο δεύτερος ξηρότερος χειμώνας των τελευταίων 100 χρόνων

Νοέμβριος-Φεβρουάριος	2 ^η πιο άνυδρη περίοδος μετά το 1989-1990
Ιανουάριος	2 ^{ος} πιο θερμός μετά το 1936
»»	1 ^{ος} στον αριθμό ωρών ηλιοφάνειας
»»	Ο πιο άνυδρος όλων των εποχών

Προβλέψεις-Συνέπειες

Σύμφωνα με την 4^η έκθεση της IPCC Βαλένθια Ισπανίας, Νοεμ. 07 :
(Διακυβερνητική Επιτροπή του ΟΗΕ για την Κλιματική Αλλαγή)

- *Λιώσιμο των πάγων της Αρκτικής έως το 2030*
- *Αύξηση της στάθμης των θαλασσών (0,18-0,59 m έως το 2100)*
- *Περισσότερα ακραία καιρικά φαινόμενα, κυκλώνες, τυφώνες*
- *Παρατεταμένοι καύσωνες και ξηρασίες*
- *Εξαφανίσεις ζώων και φυτών (το 20-30% των γνωστών ειδών σε μέση αύξηση θερμοκρασίας 1,5-2°C, το 40-70% σε μεγαλύτερη αύξηση)*

Προβλέψεις-Συνέπειες / ανά τομέα

- Νερό : Ως το 2050, πρόβλημα λειψυδρίας για 1,8 δις ανθρώπους και 2/3 του παγκόσμιου πληθυσμού χωρίς νερό σε αφθονία
- Οικοσυστήματα - βιοποικιλότητα : εξαφάνιση 20-30% φυτών και ζώων για άνοδο $> 1,5-2^{\circ}\text{C}$
- Τρόφιμα : Έλλειψη τροφίμων, εμφάνιση λιμών για εκατοντάδες εκ. ανθρώπων
- Ακτές : Άνοδος στάθμης της θάλασσας. Πρόβλημα για μικρές νησιωτικές χώρες, μετακινήσεις εκ. ανθρώπων ως το 2050
- Υγεία : Αύξηση θανατηφόρων λοιμωδών ασθενειών (διάρροια, ελονοσία, υποσιτισμός προκάλεσαν θάνατο σε 3,3 εκ. ανθρώπους κατά το 2002, με το 29% αυτών στην Αφρική)
- Πολιτική αστάθεια : έλλειψη τροφής και νερού, λιμοί, μαζικές μετακινήσεις, συρράξεις, επιδημίες (απειλή για περίπου 2,7 δις ανθρώπους στις μισές χώρες του πλανήτη).

Κοινωνική κατάρρευση.

Προβλέψεις-Συνέπειες / ανά Ήπειρο

- Ασία (ως το 2050): το μεγαλύτερο πλήγμα. Αύξηση στάθμης θαλασσών ειδικά στα πυκνοκατοικημένα Δέλτα, μείωση υδάτινων αποθεμάτων, ασθένειες, θνησιμότητα.
- Μεσόγειος: Η πιο ευάλωτη της Ευρώπης. Ξηρασία, λειψυδρία με επιπτώσεις σε κτηνοτροφία, γεωργία, δασικές πυρκαγιές, τουρισμό.
- Ευρώπη : Κλείσιμο χιονοδρομικών κέντρων, τεράστιες οικονομικές επιπτώσεις.
- Β. Αμερική : λειψυδρία σε Καλιφόρνια και μεσοδυτικές ΗΠΑ, με επιπτώσεις στους σιτοβολώνες.
- Καταστροφή πανίδας και χλωρίδας στον Αμαζόνιο.
- Αυστραλία : εξαφάνιση ειδών κοραλιών ως το 2020, ξηρασία με επιπτώσεις σε κτηνοτροφία, γεωργία, βιοποικιλότητα.
- Αφρική (ως το 2020): Μείωση σοδειάς κατά 50%, λειψυδρία για 75-250 εκ. ανθρώπων, λιμοί, μετανάστευση, εξαφάνιση ζώων και φυτών

Διαπιστώσεις

Το ζήτημα των κλιματικών αλλαγών δεν είναι πλέον ζήτημα του μέλλοντος. Ανήκει στο παρόν!

...κι ο άνθρωπος είναι ο κύριος υπαίτιος!

Αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές απειλές που αντιμετωπίζει ο πλανήτης

Υπάρχει ακόμα χρόνος για να αντιδράσουμε και μάλιστα με περιορισμένο κόστος!

Στόχος: Ο περιορισμός της ανόδου της θερμοκρασίας στους 2°C σε σχέση με την προβιομηχανική εποχή

Ανάγκη: Για μια νέα Συνθήκη, αποδεκτή από όλα τα έθνη..., ανάγκη για άμεση παγκόσμια δράση

....γιατί η κλιματική αλλαγή δε γνωρίζει σύνορα!

Εκπομπές CO₂-Η πηγή του προβλήματος

Αέρια θερμοκηπίου (σε CO_{2,eq})

Συνολικές εκπομπές : 45 δις τόνοι ετησίως

Τα μισά απορροφούνται από τα οικοσυστήματα

Τα υπόλοιπα συσσωρεύονται

Συγκέντρωση στην ατμόσφαιρα: 430 ppm

(280 ppm πριν από την βιομηχανική επανάσταση)

Αύξηση κατά 70% στο διάστημα 1970-2004

ΣΥΝΕΠΕΙΑ :

Αύξηση της θερμοκρασίας κατά 0,76 °C (1850 έως σήμερα)

1°C στην Ευρώπη

ΠΡΟΒΛΕΨΗ :

Αύξηση 1,4-5,8°C έως το 2100

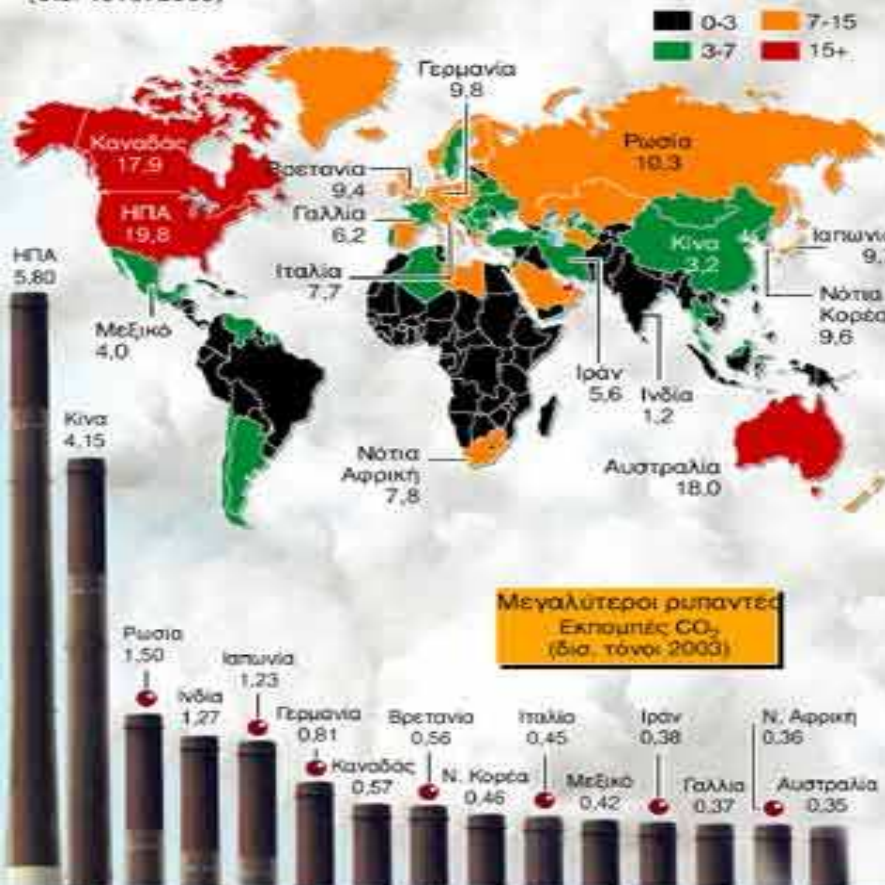

Εκπομπές CO₂-Η πηγή του προβλήματος

Η νέα συμφωνία για τους ρυπους προξενεί τριβές

Η Αυστραλία λέει ότι θα συμφωνήσει μόνο αν συμφωνήσουν και οι ΗΠΑ, η Κίνα και η Ινδία. Η Κίνα και η Ινδία επισημαίνουν πως εκπέμπουν κατά κεφαλήν πολύ λιγότερους ρύπους από τις ανεπτυγμένες χώρες.

Κατά κεφαλήν εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα (δισ. τόνοι 2003)

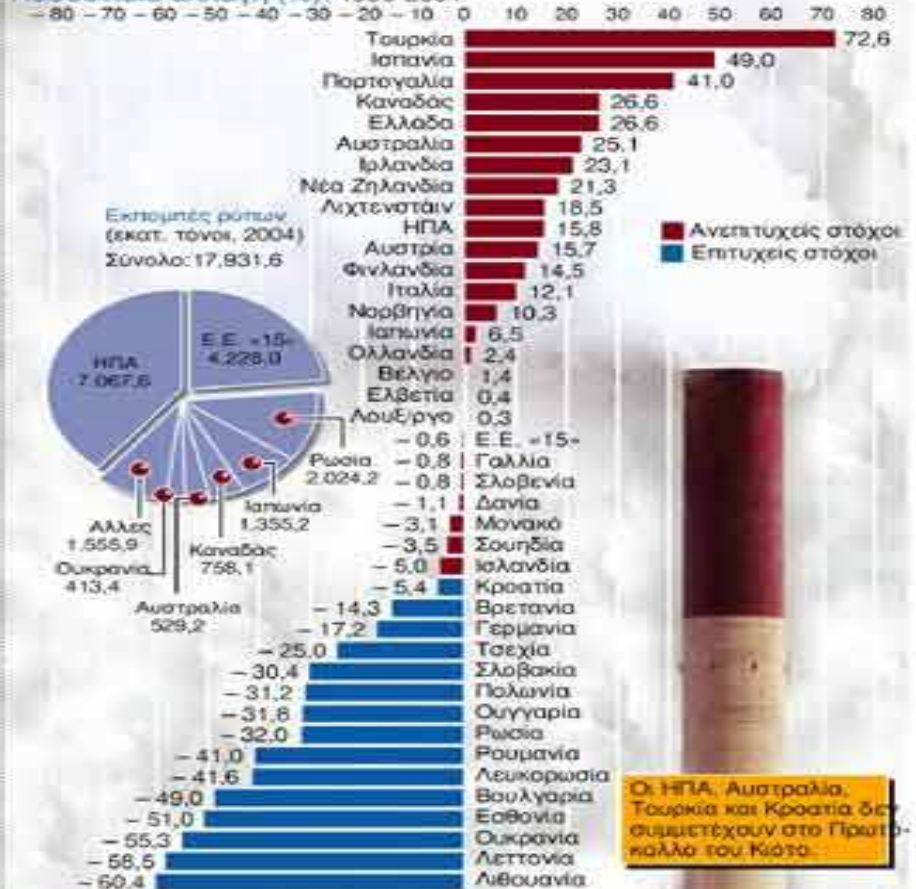

Πηγή: UN Framework Convention on Climate Change

Μακριά από τους στόχους του Κιότο βρίσκονται πολλά κράτη

Σύμφωνα με το Πρωτόκολλο του Κιότο οι ανεπτυγμένες χώρες δεσμεύτηκαν να μειώσουν μέχρι το 2008-12 τις εκπομπές ρύπων, κυρίως του διοξειδίου του άνθρακα, κατά 5,2% κάτω από τα επίπεδα του 1990.

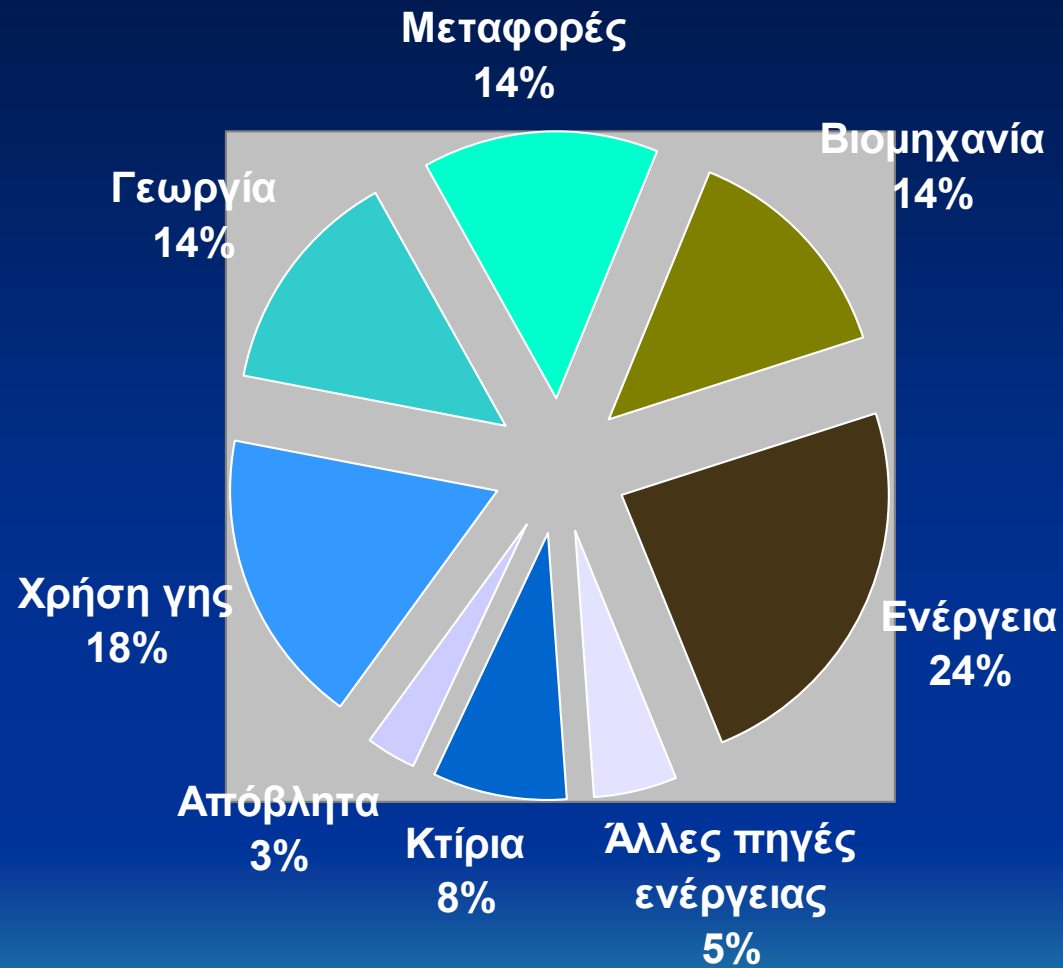
Προσοπεία αλλαγή (%) 1990-2004

Οι ΗΠΑ, Αυστραλία, Τουρκία και Κροατία δε συμμετέχουν στο Πρωτόκολλο του Κιότο.

Φωτο: AP © GRAPHIC NEWS

Εκπομπές CO₂-Η πηγή του προβλήματος

Εκπομπές αερίων θερμοκηπίου το 2000

Διεθνείς δράσεις

Διάσκεψη Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή (UNFCCC), 192 μέλη

- Συνθήκη Πλαίσιο κατά τη Συνδιάσκεψη του **Ρίο**, 1992
- Πρωτόκολλο του **Κιότο**, Δεκ.1997. Σε ισχύ από 16-2-2005 / 176 χώρες .
  - Δέσμευση των **βιομηχανικών χωρών**: Μείωση εκπομπών κατά **5,2%** στην περίοδο 2008-2012 σε σύγκριση με το 1990.
  - Δεν έχουν υπογράψει οι ΗΠΑ, ο μεγαλύτερος ρυπαντής του κόσμου (περίπου 25% των παγκόσμιων εκπομπών), η Αυστραλία, η Κίνα, η Ινδία.
- **Διάσκεψη στο Μπαλί, 3 έως 14-12-07**

Ευρωπαϊκή Ένωση

- Επικύρωση του Πρωτοκόλλου και δέσμευση για μείωση κατά **8%**
- **Χρηματιστήριο ρύπων** από 1-1-2005
- Ελλάδα : Δέσμευση για αύξηση έως 25%.

Διεθνείς δράσεις, συνέχεια

Διακυβερνητική Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών (IPCC) (Νόμπελ Ειρήνης 2007)

4 εκθέσεις αξιολόγησης εντός του 2007:

- Δεδομένα φυσικών επιστημών για την αλλαγή του κλίματος
- Επιπτώσεις, προσαρμογή και ευπάθεια
- Τρόποι μετριασμού της κλιματικής αλλαγής
- **Συνοπτική έκθεση «Κλιματική Αλλαγή», 17-11-07, Βαλένθια, Ισπανία:**

30 σελ. σύνοψη των προηγούμενων 3 εκθέσεων, 3.000 σελ.

«Πράσινη Βίβλος» για τη μετα-Κιότο εποχή, ή

«Οδηγός Σωτηρίας του πλανήτη»

- Άμεση ανάγκη μέτρων
  - Εφικτή η μείωση-αποτροπή
- Βασικές προτάσεις-μέτρα :**

- ⇒ Μείωση του CO₂ από τη βιομηχανία
- ⇒ Μείωση των ορυκτών καυσίμων
- ⇒ Προώθηση των ΑΠΕ
- ⇒ Πράσινα κτήρια (εξοικονόμηση ενέργειας)
- ⇒ Μείωση εκπομπών από τα αυτοκίνητα
- ⇒ Γεωργία, δασοκομία, απόβλητα

Διεθνείς δράσεις-Νέες οπτικές

Έκθεση Stern, 2006, η οικονομική διάσταση

Το κόστος της έγκαιρης δράσης ξεπερνά κατά πολύ το κόστος της μη δράσης

- Σενάριο μη δράσης "Business as usual": πτώση **5-20%** του παγκόσμιου ΑΕΠ (ισοδύναμο με τους 2 παγκόσμιους πολέμους και την ύφεση του 30)
- Το κόστος της έγκαιρης δράσης : ετήσιο κόστος **1%** του παγκόσμιου ΑΕΠ
- Για κάθε 1 ευρώ από σήμερα ως το 2050 εξοικονομούμε 5-20 ευρώ

3 στοιχεία πολιτικής για αποτελεσματική αντιμετώπιση:

1. Τιμολόγηση του άνθρακα
2. Στήριξη της καινοτομίας σε τεχνολογίες χαμηλού άνθρακα, ΑΠΕ
3. Προώθηση της ενεργειακής αποδοτικότητας, αναδάσωσης, ενημέρωσης κοινού

Στοιχεία κλειδιά για ένα διεθνές πλαίσιο:

- Διάδοση και ενίσχυση του συστήματος Εμπορίας Ρύπων
- Διεθνής Τεχνολογική Συνεργασία (διπλασιασμός του energy R&D και 5πλασιασμός για τεχνολογίες χαμηλού C)
- Διεθνής δράση για περιορισμό της αποψίλωσης δασών
- Προσαρμογή , με έμφαση στη βοήθεια των φτωχότερων χωρών

Διεθνείς δράσεις-Νέες οπτικές

Διάσκεψη Υψηλού Επιπέδου, Κομισιόν, ΟΟΣΑ, Λέσχη της Ρώμης, WWF, Νοέμ.07

Πρόοδος, πλούτος, ευημερία, δεν αποτυπώνονται πλέον μόνο από το ΑΕΠ, αλλά απαιτείται η προσθήκη νέων περιβαλλοντικών δεικτών:

πχ. μακροπρόθεσμη συσσώρευση πλούτου (φυσικού, οικονομικού, κοινωνικού), περιβαλλοντική πρόοδος, υποβάθμιση πόρων κλπ.

Ο Έλληνας Επίτροπος Σταύρος Δήμας δήλωσε ότι η Κομισιόν θα προχωρήσει σε Ανακοίνωση για σχετικές δράσεις τον επόμενο χρόνο

Έκθεση «Συμμαχίας» 23 περιβαλλοντικών οργανώσεων

Υποχρέωση της Δύσης να προστατεύσει τις αναπτυσσόμενες χώρες που πλήττονται ιδιαίτερα

Διεθνείς δράσεις-Νέες οπτικές

Μολονότι σήμερα οι Ευρωπαίοι καταναλώνουν σα να έχουν στη διάθεσή τους πόρους από 2,6 πλανήτες σα τη γη... Ο κώδωνας του κινδύνου έχει σημάνει και....

...**ανατρέπονται λογικές** πολλών δεκαετιών, όπως:

- Η προστασία του περιβάλλοντος θεωρούνταν φρένο στην οικονομική ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα
- Η ευημερία και ο πλούτος ταυτίζονταν μόνο με την οικονομική ανάπτυξη (βλ ΑΕΠ)

...**εισάγονται καινούριες έννοιες** όπως :

- **«Οικολογικό αποτύπωμα»** για κάθε προϊόν ή δράση
- **«Φυσικό κεφάλαιο»** για την αποτύπωση του αληθινού πλούτου των εθνών

Διάσκεψη του ΟΗΕ (UNFCCC) στο Μπαλί, 3 ως 14-12-07

**Στόχος : μια νέα Διεθνής Συνθήκη για το κλίμα στην «μετά-Κιότο» εποχή
Ξεκινούν διετείς διαπραγματεύσεις**

- 10.000 σύνεδροι, 180 χώρες σε επίπεδο Υπουργών Περιβάλλοντος
- Θέματα : περιορισμός, προσαρμογή, τεχνολογία, χρηματοδότηση
- Βάση της ατζέντας : Η τελευταία έκθεση της IPCC στη Διάσκεψη της Βαλένθια της Ισπανίας (“Πράσινη Βίβλος” για τη μετα-Κιότο εποχή, 30 σελ. σύνοψη των προηγούμενων 3 εκθέσεων, 3.000 σελ.).

Διαπιστώσεις :

- ⇒ Φαινόμενο του θερμοκηπίου: σε πλήρη εξέλιξη / εφιαλτικές συνέπειες για όλες τις χώρες στις επόμενες δεκαετίες
- ⇒ Με κόστος ίσο με το 0.12% του παγκόσμιου ΑΕΠ ετησίως μέχρι το 2030 μπορεί να αποτραπούν οι καταστροφικές συνέπειες, εφόσον γίνουν:
  - ✓ Δραστική μείωση εκπομπών
  - ✓ Εξοικονόμηση πόρων
  - ✓ Στροφή σε εναλλακτικές πηγές ενέργειας

Η Ευρωπαϊκή Ένση-Δράσεις

Πρωταγωνιστικός ρόλος στη μάχη κατά της αλλαγής του κλίματος

- 1991: Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τον περιορισμό του CO₂ και βελτίωση της αποδοτικότητας.
  - 1998 : Υπογραφή του Πρωτοκόλλου του Κιότο
  - 2000 : ΕΠΑΚ-Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για την Αλλαγή του Κλίματος
  - 2003 : Ανακοίνωση Επιτροπής, «Η κλιματική αλλαγή στο πλαίσιο της συνεργασίας ανάπτυξης» (βοήθεια στις αναπτυσσόμενες χώρες)
  - 1-1-2005 : Χρηματιστήριο ρύπων
  - 2005 : 2^ο ΕΠΑΚ, «Επιτυχής καταπολέμηση της αλλαγής του κλίματος του πλανήτη»
  - Ιαν. 2007: Ανακοίνωση Επιτροπής, «Περιορίζοντας την κλιματική αλλαγή σε 2°C- Ο δρόμος από το 2020 και μετά»
  - 29-6-07: Πράσινη Βίβλος για την «Προσαρμογή της Ευρώπης στην Κλιματική Αλλαγή στην Ευρώπη-επιλογές δράσης για την ΕΕ» :
    - Ανάγκη για **μείωση εκπομπών**
    - Ανάγκη για **προσαρμογή** στις κλιματικές αλλαγές
- Ιούλιος-Νοέμβριος 2007 : Δημόσια διαβούλευση

Η Ευρωπαϊκή Ένωση-Βασικοί στόχοι

*Στροφή προς μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών
Τολμηρά μέτρα για περιστολή των εκπομπών σε όλους τους
τομείς*

Στρατηγικές επιλογές της ΕΕ

- Βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας
- Μείωση εκπομπών
- Πιο καθαρές και ισορροπημένες μεταφορές
- Πιο υπεύθυνες και ανταγωνιστικές επιχειρήσεις
- Χωροταξία και γεωργία στην υπηρεσία του περιβάλλοντος
- Ευνοϊκό πλαίσιο για έρευνα και καινοτομία

Η Ευρωπαϊκή Ένωση-Βασικοί στόχοι

*Στροφή προς μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών
Τολμηρά μέτρα για περιστολή των εκπομπών*

Στόχοι της ΕΕ

- Δέσμευση για μείωση CO₂ κατά 20% έως το 2020 ως προς το 1990 ή 30% σε περίπτωση παγκόσμιας συμφωνίας
- Δέσμευση για αύξηση του μεριδίου των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας σε 20% έως το 2020
- Αύξηση της ενεργειακής απόδοσης κατά 20% έως το 2020
- Εξέλιξη και ενδυνάμωση του συστήματος Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπής
- Επιβολή ορίου εκπομπής CO₂ από τα αυτοκίνητα
- Στρατηγική για την *προσαρμογή στις επιπτώσεις* των κλιματικών αλλαγών

Κλείνοντας...

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το φαινόμενο του θερμοκηπίου βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη και ότι αποτελεί προϊόν ανθρώπινης δραστηριότητας

«Η πολιτική αδράνεια αποτελεί εγκληματική ανευθυνότητα»,
Ιβο Ντε Μουρ, Πρόεδρος IPCC

- ✓ Χρειαζόμαστε άμεσα μέτρα για να αποτρέψουμε τις καταστροφικές συνέπειες
- ✓ Χρειαζόμαστε **μια Συνθήκη** για το κλίμα, αποδεκτή από όλα τα έθνη, γιατί η κλιματική αλλαγή δε γνωρίζει σύνορα!
- ✓ Δράσεις σε εθνικό, περιφερειακό, τοπικό επίπεδο

ΑΛΛΑ ΚΑΙ

- ✓ Χρειάζεται να καταλάβουμε **ΟΛΟΙ ΜΑΣ** το μερίδιο που μας αντιστοιχεί στην προστασία του πλανήτη.

Κλείνοντας...

«... Λίγοι άνθρωποι κατανοούν πλήρως τη σοβαρότητα της απειλής. Ούτε εγώ την είχα κατανοήσει. Μόνο αφού έκανα ένα διερευνητικό ταξίδι στις ευάλωτες περιοχές συνειδητοποίησα το μέγεθος του κινδύνου.

Τώρα πιστεύω ότι βρισκόμαστε στα όρια της καταστροφής, αν δεν δράσουμε... Είναι καιρός να ξυπνήσουμε...

...Τα μηνύματα της IPCC είναι ενθαρρυντικά: μπορούμε να νικήσουμε. Οι λύσεις είναι υπαρκτές και προσιτές. Χρειάζεται πολιτική βούληση».

Μπαν Κι Μουν, γ.γ. ΟΗΕ, μετά την πρόσφατη επίσκεψή του στην Αρκτική, εφημερίδα Herald Tribune